

Jaarverslag

2020

Woord van de voorzitter

Het jaar 2020 werd voor iedereen gekenmerkt door de Pandemie die de naam COVID draagt. Zo ook voor ons. Het bracht tegenslagen, maar ook kansen. We probeerden nieuwe dingen en leerden onszelf beter kennen; waar onze krachten en onze uitdagingen liggen.

Het Fahm-jaar begon vol enthousiasme met het uitbouwen van de Fahm-ily lezingen; de Meet-ups (elk derde weekend van de maand) werden steeds vaker aangevuld met Fahm-ily Extra's – extra vrij toegankelijke lezingen, in totaal goed voor maar liefst 30 bijeenkomsten. Hier bood onze razendsnelle omslag naar online juist mogelijkheden; zo konden we makkelijk enkele buitenlandse zeer gewaardeerde sprekers uitnodigen; [Dr Vehbi Baysan](#) uit Istanbul en [Prof Dr Farid Esack](#) uit Zuid-Afrika. Anderzijds stond het *Seminar Islamstudies vanuit verschillende vrouwelijke Perspectieven* met maar liefst 12 verschillende sprekers in kannen en kruiken, maar hebben we deze moeten cancelen omdat we met onze middelen geen passend online alternatief konden bieden. Op deze teleurstelling na, hebben we veel nieuwe mooie dingen gedaan. In Ramadan hebben we ons YouTube kanaal gelanceerd met diverse filmpjes van [Tasniem Anwar](#) en [Anne Dijk](#), we hebben inzamelings-sadaqah-acties gehouden in de [Ramadan](#) en voor [Beirut](#). Ook is ons [online aanbod](#) enorm vergroot. We proberen nog vaker verbinding te maken met maatschappelijke thema's, zoals met de [BLM-bijeenkomst](#). Wat typisch Fahm Instituut is: we willen academische kennis van de islamitische traditie voor een breed publiek beschikbaar stellen, verdiepend, maar ook relevant voor de hedendaagse maatschappij. We bespreken maatschappelijk actuele thema's, maar dan vanuit een verdiepend academisch moslim en/of islamitisch perspectief. Naast de opnames bieden we nu ook geregeld live online cursussen aan, zoals de filosofische thema's van [Kamel Essabane](#). Nog iets nieuws: ons eerste volledig zelf georganiseerde [Retraite weekend](#) was met Tadabbur een feit! Dit is iets wat je vanaf 2021 vast in ons aanbod zult treffen; elk kwartaal een retraite. Want naast al dat online-gebeuren (met zeker veel voordelen) geloven wij ook in real-life-offline bezinning. Omdat we zo enorm gegroeid zijn, is het ons niet gelukt om van alle evenementen een verslag te schrijven. Dit jaarverslag is dus korter dan je van ons gewend bent. Hierna tref je een schematisch overzicht van alles wat we gedaan hebben en lichten we de cursussen en nieuwe ontwikkelingen toe. Op het einde natuurlijk ook het financiële jaarverslag en een selectie van bijdragen in de media van onze docenten.

We hebben ontdekt dat onze kracht voornamelijk ligt in het ontwikkelen van verdiepende en inspirerende content en - vanuit inhoud - organisch vormgeven. Onze uitdaging is om achter de schermen de organisatieprocessen goed vast te leggen. Ook is het een uitdaging om als vrijwilligersorganisatie organisatorisch te groeien in tijden van COVID. We hebben onze misse & visie ge-update (die treft je op [de website](#) en in dit verslag) en we hebben een vacature openstaan voor een [bestuurssecretaris](#)! Ahlan Bikum! We zijn nog steeds [ANBI-goedgekeurd](#); wat betekent dat [jouw donaties](#) fiscaal aftrekbaar zijn; op naar nog meer Fahm! Komend jaar zullen we de bestaande activiteiten blijven bestendigen. Er komt - voorlopig nog low profile – een online e-learning omgeving à la Netflix - waarbij je alle lezingen kunt terugzien in sha Allah - en we gaan ons richten op een meerjarenplan.

Met vredige groeten, fi amaani Allah, namens Team Fahm Instituut,

Anne Dijk

Voorzitter Stichting Fahm Instituut

LEZINGEN 2020

DATUM	WAT	SPREKER	ONDERWERP	LOCATIE	DEELNEMERS
4 jan	Fahmily Meet-up (uitgesteld v dec 2019)	KAMEL ESSABANE	Intro Islamitische Filosofie	Batjanzaal, Amsterdam	30
4 jan	Lezing Extern Girls Night	ESTHER VAN PELT	Sahabiyat/ vrouwelijke rolmodellen	CdMW, Rotterdam	50
7 jan	Lezing Extern	ANNE DIJK	Vrouwen in de Islam van Mohammed (vzmh) tot nu	Kerk "de Schakel", Wijchen	60
19 jan	Fahmily Meet-up	TASNIEM ANWAR	Revolutionaire Moslima's	CdMW, Rotterdam	30
24 jan	Fahmily Extra	Dr. TIJANI BOULAOUALI (KULeuven)	Impact v/d bijbel op Koranvertalingen	CdMW, Rotterdam	20
6 feb	Lezing Extern	ANNE DIJK	Vrouwenrechten in de Islam	StuVe Sabr	80
16 feb	Fahmily Meet-up	Dr. MARTIJN DE KONING (Radboud)	5 mythen over islamofobie	Batjanzaal, Amsterdam	30
RAMADAN	26 april	KAMEL ESSABANE	Wat is er Filosofisch aan Ramadan	Online	20
RAMADAN	3mei	KAMEL ESSABANE	Wat is er Filosofisch aan Ramadan	Online	30
RAMADAN	6 mei	BERNA TOPRAK	Sociale Rechtvaardigheid id Qur'an	Online	25
RAMADAN	14 mei	ANNE DIJK	Invloedrijke Moslimvrouwen	CdMW, online FB	9900 weergaven
RAMADAN	18 mei	ANNE DIJK	Islamitische Speerpunten voor Vrede	CdMW, online FB	3300 weergaven
RAMADAN	20 mei	ZAKARIA EL HOUBBA	'Ilm al-Kalam	Online	20
FITR FEEST	24 mei	Divers	Fitr Feest	Online	20
19 juni	Fahmily Meet-up	CHERIF EL FARRI	Samenzweringstheorieën	Online	20
28 juni	Fahmily Extra	RAFIJA DELIC	Islam & Psychologie	Online	20
17 juli	Fahmily Meet-up	KAMEL ESSABANE	Filosofische beschouwing op het Offerfeest	Online	22
EID AL ADHA	2 aug	DIVERS	OfferFeest	Online	15
15 aug	Fahmily Meet-up	Dr. STELLA VD WETERING (VU)	Liefde, Intimiteit & Spiritualiteit	Online	25
26 aug	Fahmily Extra	ROSALINDA WIJKS, NAWAL MUSTAFA, TASNIEM ANWAR	Discussieavond BLM	Online	40
18 sep	Fahmily Meet-up	Dr. MEHDI SAJID (Universiteit Utrecht)	Woman in Islam, Genealogy of a misunderstanding (Engels)	CdMW, Rotterdam	40
27 sep	Fahmily Extra	Dr. VEHBI BAYSAN (Ibn Haldun University Ist.)	The jewel on the Crown; Hagia Sophia from past to present (Engels)	Online	20
3 okt	Boekpresentatie	ANNE DIJK	Boek: "De verdragen van Mohammed met de Christenen"	Abdij van Berne	20
10 okt	Boekpresentatie	ANNE DIJK	Boek: "De verdragen van Mohammed met de Christenen"	Online	25
16 okt	Fahmily Meet-up	Prof. AMR RYAD (KULeuven)	Islam & Nederland in de koloniale tijd	Online	20
11 nov	Lezing	ANNE DIJK	Aldus sprak...God? Over heilige geschriften anno 2020	Veritas Forum Leiden (online)	150

13 nov	Fahmily Meet-up	ZAKARIA EL HOUBBA	Tussen intenties & handelingen; een moreel perspectief	Online	20
11 dec	Fahmily Extra	Prof. FARID ESACK	Islamism & Liberation Theology; an intellectual critical islamic genealogy (Engels)	Online	80
18 dec	Fahmily Meet-up	ANNE DIJK	Umm 'Isa	Online	30

CURSUSSEN 2020

11&12 jan	Cursus	KAMEL ESSABANE	Islamitische Filosofie	Batjanzaal, Amsterdam	15
1&8 maart	Cursus	KAMEL ESSABANE	Schepping of Evolutie	CdMW, Rotterdam	17
7&21 juni	Cursus	KAMEL ESSABANE	Hayy ibn-Yaqdhan	Online	16

RETRAITES 2020

26&27 juni	Trialoog Weekend i.s.w.m. Klooster Huissen	ANNE DIJK	Spiritualiteit van vrouwen	Klooster Huissen	12
11/12/13 sep	Tadabbur Weekend	ANNE DIJK KAMEL ESSABANE LAHCENE BOUABANE ESTHER VAN PELT	Bezinningsweekend Tadabbur	Rosario, Bever (België)	12

GEANNULEERD in verband met Corona

15 maart	Seminar (geannuleerd)	12 sprekers	Islamstudies vanuit vrouwelijke perspectieven	CdMW Rotterdam	58 tickets
28 maart	Girls Night (geannuleerd)	ESTHER VAN PELT	Sahabiya/ vrouwelijke rolmodellen	Buurthuis Rotterdam	30
14 nov	Cursus (geannuleerd)	ANNE DIJK & CHERIF EL FARRI	(il)Legitieme strijd	Rotterdam	9

TOTAAL AANTAL INSCHRIJVINGEN 2020

Lezingen	982
Cursussen	73
Retraites	23 (minder plekken wegen covid regels)
2020	1078 Fahm deelnemers!

Wil je Fahm Instituut verder helpen ontwikkelen, doneer dan ook!

[DONEER](#) | [DONEER](#) | [DONEER](#) | [DONEER](#) |

ISLAMITISCHE FILOSOFIE

Zo maar wat reacties op onze filosofie -cursussen van 2020:

"Op een mooie locatie, met zeer vriendelijke gastheer, goede verzorging (o.a. heerlijke lunch), een inspirerende docent en een diverse groep met boeiende input en bijzondere gesprekken, heb ik weer genoten van Fahm! Bedankt"

Quote
 "De cursus islamitische filosofie heeft mij twijfel gebracht. En mij daarmee in de ontwikkelstaad gebracht"
 Tips
 → Veel inhoudelijke kennis
 → Goede opbouw van de lessen
 → "Moeilijke zaken, makkelijk gemaakt!"
 → Goede boeken / film tips
 reit komt via mail
 Mann!

"Ik mocht afgelopen weekend de Fahm cursus islamitische filosofie volgen. Een intensief, interessant programma met historische en hedendaagse denkers, de geweldige diversiteit in ons islamitisch verleden en waardevolle groepsopdrachten waarbij we werden uitgedaagd en gestimuleerd de filosoof in onszelf te ontdekken."

Tips - Fatima
 ① verdieping van de mystieke kant v/d Islam
 ② verrijking van de filosofie ziele
 ③ Docent is kritisch naar zichzelf en staat open voor feedback en nieuwe inzichten v/d studenten

Tips
 Dit instituut / deze cursus troef de een, verassend gezelschap aan. Dank aan Fahm voor het creëren van deze 'aansluitingsruimte' en een prettige sfeer.
 Wat ook staat is, is dat je weg nog wordt gemiddeld in het "Landscape" v.d. islamitische filosofie / het islamitische denken.

TIPS
 ① Een mooi overzicht van de ontwikkeling van de islamitische filosofie en wie van deze ontwikkelingen heeft bijgedragen
 ② Ruimte voor vragen, discussie en eigen inbreng
 ③ Ervaren docent met veel kennis waarvoor hij makkelijk een interessante discussie met de groep kan hebben meest de interessante inhoud.

Aanbeveling

Wilt u een aanbeveling over de cursus schrijven?
 5 responses

Het is mooi om te zien hoe een paar zekerheden in twijfels kunnen gebracht worden, zelfs de wiskundige absolute waarheden.
 Twijfel is de weg naar inspiratie.
 Dankuwel Fahm dat ik hierbij mocht zijn.

Ja

Mooie introductie in de islamitische filosofie! Interactief karakter wat het gezien het interessant gezelschap dat het Fahm Instituut aantrekt extra boeiend en leerzaam maakt. Je maakt kennis met diverse perspectieven.

Ik heb de cursus inspirerend en leerzaam ervaren. Het heeft me ook vragen meegegeven waarop ik voort kan borduren.

Prima.

Wil je Fahm Instituut verder helpen ontwikkelen, doneer dan ook!

| [DONEER](#) | [DONEER](#) | [DONEER](#) | [DONEER](#) |

RAMADAN ONLINE PROGRAMMA

Het was dit jaar anders.

Waar gezamenlijkheid normaal gesproken de maand Ramadan kenmerkt, werd deze nu gekenmerkt door isolatie. Waar we verbinding met de Ene zochten samen met de ander, zochten we nu verbinding met de Ene via onszelf. Dat was misschien anders, maar niet minder waardevol. Misschien wel waardevoller, omdat het de mogelijkheid bood om nieuwe dingen te ontwikkelen en onszelf te doen groeien. Is persoonlijke groei niet één van de doelen van Ramadan?

Het bood ook een kans om ons te richten op onzichtbare vormen van liefdadigheid; één van de meeste geliefde vormen is dat je linkerhand niet weet wat je rechterhand heeft gegeven (al-Boekhaarie & Moeslim).

"De voortreffelijkheden van het nachtgebed boven het gebed tijdens de dag is als de voortreffelijkheid van geheime liefdadigheid boven open liefdadigheid."
- Ibn Mas'ûd in At-Tabarâni

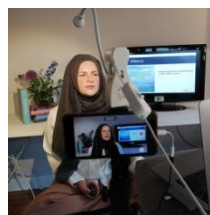
Vanuit die nieuwe mogelijkheden hadden wij een Ramadan-online-programma ontwikkeld. Iets waar al veel vraag naar was, maar wat we nu noodgedwongen versneld ontwikkeld hebben. Zo waren we ook deze Ramadan verbonden, maar dan vanuit ieders eigen omgeving.

YOUTUBE KANAAL

Ook hebben we Ramadan 2020 als Covid-try-out ons YouTube kanaal gelanceerd. Daar tref je diverse filmpjes van Fahm-teamleden - en in het bijzonder de reeks '[Revolutionaire Moslimvrouwen](#)' van Tasniem Anwar en de reeks '[Sahābiyyāt](#)' van Anne Dijk.

Super leuk!!!! 😊😊😊😊 thanx voor de info...❤️

RAMADAN ACTIES

Alhamdulillah! In 2020 hebben we voor het eerst inzamelingsacties georganiseerd en onze RAMADAN-DONATIE-ACTIES waren dankzij jullie gulle donaties een groot succes! Nadat Stichting Voedselbank Utrecht de eerste cheque van € 1000,- in ontvangst mocht nemen uit handen van teamlid **Hind Dhassi**, heeft **Kamel Essabane** Interculturele Stichting Salaam de tweede cheque ter waarde van € 1937,- overhandigd.

BEIRUT – SAIFI Institute for Arabic Learning

Ons hart huilt voor BEIRUT. Stichting **Fahm Instituut** doneert aan de familie Dirani voor de heropbouw van dit kennisinstituut voor de Arabische taal te Beirut. Als Fahm-ily kunnen wij direct doneren waardoor we zeker weten dat 100% van de donaties naar de getroffensten gaat. Help jij ook mee? Doneer dan nu; via de link of de QR-code.

<https://www.ing.nl/particulier/betaalverzoek/index.html?trxid=WxJq4bRlwnqTpdx/IRAHSpkyZRjp>

FAHM
INSTITUUT

SADAQAH ACTIE BEIRUT

2020 was ook het jaar waarin er op 4 augustus een grote explosie plaatsvond in de haven van Beiroet, de hoofdstad van Libanon. De explosie veroorzaakte een ramp die minstens 203 doden en ruim 6.500 gewonden eiste en grootschalige schade door de hele stad aanrichtte; de hele havenkant en de wijk Saifi werden onder andere verwoest. Twee teamleden van Fahm Instituut studeerde in 2012 Arabisch te Saifi Institute. We organiseerden daarom een inzamelingsactie om de heropbouw van het instituut te steunen. Door jullie steun konden we dat met **€ 1.127,50** ook doen! BarakAllahufeeikum!

Wil je Fahm Instituut verder helpen ontwikkelen, doneer dan ook!

[DONEER](#)

[DONEER](#)

[DONEER](#)

[DONEER](#)

FITR-FEESTJE ONLINE

Inmiddels volgens traditie organiseren we ook elk jaar een Eid al-Fitr feestje, een einde-van-het-vesten feest na afloop van de Ramadan. Het werd dit jaar – geheel in corona stijl – een onlinebijeenkomst, met korte bijdragen van docenten en een ware quiz gemaakt door [teamlid Hind Dhassi](#)! De [Fitr-speech](#) van Anne Dijk resulteerde zelfs in tranen van ontroering.

RETRAITE - Trialoog Weekend

[FAHM Instituut](#) was mede-organiserende partner met [Klooster Huissen](#) van het jaarlijkse Trialoog Weekend. Vanuit Fahm Instituut onder begeleiding van Anne Dijk. Het thema dit jaar was "Aandachtig leven". En aandacht was er! Aandacht voor elkaars traditie, aandacht voor elkaar, aandacht voor ons zelf en natuurlijk aandachtig in aanbidding van de Ene. Kennis, meditatie, creatieve verwerking; hoofd, hart, handen. Mocht je nu denken: "Oh, daar heb ik nou ook behoefte aan. Een weekend vol bezinning. Rust. Bezieling." Ons doel vanaf 2021 is om elk kwartaal een Fahm-retraite-weekend te plannen!

EID AL-ADHA FEESTJE

"In een tijd dat vaders' woord wet was

Vroeg een vader vriendelijk aan zijn zoon, of hij tot het ergste bereid was

Bereid zijn leven te geven

Om zo aan God's openbaring gehoor te geven

De hiërarchische band tussen Ibrahiem en Isma'iel deed er even niet toe

Wat belangrijker was, voor beiden, was de vraag: "Waar leidt dit toe?"

Maar natuurlijk was het slechts een beproeving, de redding was nabij

Het geluk tussen Ibrahiem en Isma'iel was nog niet voorbij

Hun geloof bleek rotsvast en hun geduld oneindig

Een les voor de vergeetachtige die zijn heil zoekt in weinig

Want diep in het hart koestert de mens een drievoudige wens:

Meer geloof, hoop en liefde voor ieder mens!"

We keken er zo naar uit! Gezellig met de Fahm-ily (dat zijn jullie) samenkomen en BBQ-en ter ere van Eid al adha...Maar we wilden geen risico's nemen! Met geloof komt ook verantwoordelijkheid.

Daarom wederom een ONLINE EID FEESTJE, met o.a. korte inspirerende lezingen en overpeinzingen EN een quiz ter vermaak, waarbij natuurlijk ook wat te winnen viel! Hierbij de [overpeinzing](#) van Anne Dijk en dit gedicht, geschreven door Kamel Essabane, voorgedragen door Manal Benaissa: ←

RETRAITE – TADABBUR WEEKEND

Wij zijn er zelf nog stil van. Vol inspiratie gaan wij door met RETRAITeweekenden – va 2021 elk kwartaal 1 in sha Allah

BOEK

Fahm Instituut hielp in 2020 mede met het realiseren van het Boek "De verdragen van Mohammed met de christenen. Vertaald, ingeleid en met gespreksvragen door Anne Dijk". Voor het eerst zijn de zes verdragen die de Profeet Mohammed s.a.w.s. sloot met de christenen van zijn tijd, beschikbaar in het Nederlands. De integraal vertaalde teksten worden voorafgegaan door een gedegen inleiding die de historische context van de verdragen en de discussies eromheen belicht. Het boek geeft daarmee een heldere kijk op de relatie tussen moslims en christenen in de begintijd van de islam. Tegelijk laat het de relevantie van deze geschiedenis voor het heden zien. Gespreksvragen ten slotte geven aanzetten om de dialoog tussen moslims en christenen te voeden en te verdiepen en gezamenlijk na te gaan hoe we ook vandaag vreedzaam met elkaar kunnen samenleven.

Benieuwd of wil je juist nog meer verdieping? Ebru Aydin & Samira Ibrahim gingen voor Wij Blijven Hier! in gesprek met Anne Dijk over haar boek De verdragen van Mohammed met de christenen. Deze podcastopname is [hier](#) na te kijken of te beluisteren. De vragen die centraal stonden waren o.a. Welke verdragen waren er in de tijd van de profeet Mohammed? Hoe was de relatie destijds tussen de moslims en christenen? Hoe werd er gekeken naar vrijheid, vrede en vriendschap? Op welke manier zijn deze verdragen nog steeds relevant in deze tijd? En hoe voeren we de dialoog met elkaar? Ook te luisteren via [Spotify](#).

DIT is de enige plek waar jij een persoonlijk gesigneerd exemplaar van dit boek kunt aanschaffen én je helpt Fahm Instituut steunen met ons werk.

FINANCIËEL JAAROVERZICHT 2020

INKOMSTEN

De inkomsten van stichting Fahm Instituut bestaan in 2020 uit vier categorieën; donaties, cursistengelden, retraiteweekend en verkoop producten. Het grootste deel van de inkomsten komt uit donaties. Deze bijdragen komen zowel van eenmalige donateurs als van donateurs die een periode bijdrage schenken. Ten opzichte van 2019 is het aantal donaties in 2020 licht gestegen.

De opbrengst uit cursussen is in 2020 gedaald ten opzichte van 2019. Door de gevolgen van de coronacrisis konden er minder live cursussen plaatsvinden. De onlinecursussen die hebben plaatsgevonden in 2020 hadden een lagere prijs en ook minder deelnemers dan normaal bij offlinecursussen. In 2020 hebben er drie cursussen plaatsgevonden, zowel online als offline: *Schepping of Evolutie?* en het studieweekend *Islamitische Filosofie* hebben offline plaatsgevonden, *Hayy ibn Yaqdhan* heeft online plaatsgevonden. Daarnaast is er verkoop van e-cursussen op het online portaal van de website geweest van de cursussen *Islamitische Filosofie*, *Islamitisch Feminisme?/!* en de *Rumi Reeks*. Sinds dit jaar organiseert Fahm Instituut retraiteweekenden. Het eerste weekend in 2020 heeft in September plaatsgevonden en was een succes. Een deel van de opbrengsten voor dit weekend zijn al in 2019 ontvangen. Omdat de meeste inkomsten al in 2019 zijn ontvangen, en de meeste kosten in 2020 zijn gemaakt, staat er een negatief saldo op het jaaroverzicht. Met de ontvangsten uit 2019 erbij komt de totale opbrengst voor het weekend op €2.385 - €395 = €1.990

Tot slotte heeft Fahm Instituut dit jaar meer producten verkocht. Dit betreffen het boek *De verdragen van Mohammed met de christenen van Anne Dijk* en de ramadan kaartensets.

UITGAVEN

De uitgaven zijn meer uitgesplitst dan in 2019 om een beter beeld te krijgen van de kostenverdeling. De kosten zijn gedaald ten opzichte van 2019. Dit heeft deels te maken met de gevolgen van de coronacrisis. Hierdoor hebben er minder live evenementen plaats gevonden. Hierdoor zijn kosten voor catering, locatie en dergelijke gedaald. Daarnaast hebben de vrijwilligers van Fahm Instituut minder hoeven reizen omdat vergaderingen veel online plaatsvonden, waardoor de reiskosten ook zijn gedaald. Een tweede besparing is op de website-kosten. In 2020 heeft een vrijwilliger aangeboden de website te onderhouden, waardoor kosten voor de webbeheerder zijn weggevallen. Er is €1.000 in mindering gebracht op de kosten van 2020. Dit betreffen kosten met betrekking op 2019, waar in 2019 een reservering voor was opgenomen.

RESERVERINGEN

Er zijn een tweetal reserveringen opgenomen, welke doorlopen naar 2021. Allereerst zijn er al uitgaven en inkomsten geweest met betrekking tot het retraiteweekend in 2021. Daarnaast is het seminar *Islamstudies Vanuit Vrouwelijke Perspectieven* in 2020 geannuleerd door de gevolgen van de coronacrisis. Er is recent in 2021 besloten om dit seminar volledig te annuleren. De inkomsten van het seminar zijn daarom volgens het jaarboek van 2021 nog als reservering meegenomen naar het jaar 2021, maar worden in 2021 verrekend met de deelnemers.

RESULTAAT

In 2020 is er een positief resultaat behaald van €1.856,52. Ondanks lagere inkomsten zijn ook de kosten flink lager geweest in 2020. In het resultaat zijn de reserveringen voor 2021 niet meegenomen, deze zullen in 2021 bij het resultaat worden opgeteld.

INKOMSTEN	
Donaties	€ 4.759,00
Cursistengelden	€ 3.330,96
Verkoop producten	€ 254,95
Retraiteweekend 2020	€ -395,00
Totaal	€ 7.949,91
RESERVERINGEN	
Retraiteweekend 2021	€ 894,00
Seminar Islamstudies	€ 1.716,00
Totaal	€ 2.610,00
UITGAVEN	
Reiskosten	€ 1.600,76
Website	€ 1.585,21
Kantoorkosten	€ 835,69
Versnaperingen cursussen	€ 823,94
Versnaperingen	€ 609,25
Verzendkosten	€ 404,66
Materiaal cursussen	€ 325,22
Vergoedingen	€ 270,00
Representatiekosten	€ 218,97
Transactiekosten	€ 211,11
Ontwikkelingskosten	€ 208,58
Kosten met betrekking tot 2019	€ -1.000,00
Totaal	€ 6.093,39
Resultaat 2020	€ 1.856,52
Reserveringen t.b.v. 2021	€ 2.610,00
In kas 31 december 2020	€ 6.076,81

Crash Course
De 4 Madhahib
 ontstaan, diversiteit & 3 casussen t.a.v. vrouwen

17-21feb	Filosofie week door Internationale School Voor Wijsbegeerte	KAMEL ESSABANE ANNE DIJK BERNA TOPRAK	Koranweek; Islamitische Filosofie Vrouwenrechten in de Koran Sociale Rechtvaardigheid in de Koran	ISVW Leusden	25
13-05	KU- Leuven; Gastles	ANNE DIJK	De 4Madhahib; ontstaan en diversiteit	KU Leuven online	40
23-11	EMOENA – VU Amsterdam	ANNE DIJK	Masterclass Boek De Verdragen	VU Online	35

MEDIA OUTPUT

Ook in 2020 waren docenten van Fahm Instituut weer regelmatig in de media. Hieronder tref je een willekeurige selectie daarvan:

ANNE DIJK

29-10-2020 interview met Anne Dijk e.a. in de Kanttekening | #BoycottFrance verklaard: **‘Frankrijk laat zien dat moslims er niet mogen zijn’** <https://dekanttekening.nl/wereld/boycottfrance-verklaard-frankrijk-laait-zien-dat-moslims-er-niet-mogen-zijn/>

KAMEL ESSABANE

Dossier: Joden, moslims en seksualiteit | **“Genot is een spirituele beleving”**
<https://www.tertio.be/magazines/1054/artikels/%E2%80%9CGenot%20is%20een%20spirituele%20beleving%E2%80%9D>

KAMEL ESSABANE

Debat | **‘Homotolerantie is de lakmoesproef of je wel een echte Nederlander bent’** <https://www.trouw.nl/religie-filosofie/homotolerantie-is-de-lakmoesproef-of-je-wel-een-echte-nederlander-bent~bd6d9044/>

KAMEL ESSABANE

Interview | **‘Je mag gekwetst zijn als de profeet wordt beledigd, maar overzie je emoties’**
<https://dekanttekening.nl/interview/je-mag-gekwetst-zijn-als-de-profeet-wordt-beledigd-maar-overzie-je-emoties/>

ANNE DIJK

Interview | **“We zullen op een andere manier met elkaar in gesprek moeten”**, Volzin Magazine, September, <https://volzin.nu/we-zullen-op-een-andere-manier-met-elkaar-in-gesprek-moeten/>

ANNE DIJK

Opinie | **‘De norm moet zijn dat men ervan uitgaat dat moslims geweld níét normaal vinden’**, Volzin.nu, <https://volzin.nu/de-norm-moet-zijn-dat-men-ervan-uitgaat-dat-moslims-geweld-niet-normaal-vinden/>

Publicatiedatum: 8 november.

ANNE DIJK | TV

TV INTERVIEW | **‘Anne Dijk wil verbinding tussen iedereen’**, TV Programma De Verwondering, <https://kro-ncrv.nl/anne-dijk>, uitzendingsdatum zondag 10 jan 2021

MISSIE & VISIE

Stichting Fahm Instituut

2020

Waarom Fahm Instituut?

Fahm Instituut is in 2014 ontstaan met als doel academische kennis van de islamitische traditie voor een breder publiek toegankelijk te maken. Vanuit een diverse middenpositie biedt Fahm Instituut een veilige ruimte voor inspiratie, het opdoen van kennis, bezinning en verbinding. Een plek waar middels verdieping en verbreding diverse meningen aan bod komen en ruimte is voor kritische reflectie en dialoog.

Een plek waar je (jezelf) kritische vragen mag stellen. We doen dit op een manier die aansluit bij studenten en (young-) professional moslims in de Nederlandse en Vlaamse context. In ons cursusaanbod zie je een link met maatschappelijk relevante onderwerpen zoals gender, duurzaamheid, filosofie, bezinning in een drukke wereld en actuele thema's in historisch perspectief. Vanuit respect voor diversiteit hopen wij bij te dragen aan een sterke gemeenschap die in goede verbinding staat met de hedendaagse realiteit. De rijke, veelzijdige en dynamische geschiedenis van de Islamitische traditie is daarvoor onze inspiratie. Iedereen die de thema's interessant vindt en van verdieping houdt is welkom; ahlan bikum!

Stichting Fahm Instituut is een holistisch kennis- en cultuurinstituut met een academische-, spirituele- en inclusieve benadering van de islamitische traditie. Het motto van Fahm Instituut is: "omdat kennis tot begrip leidt".

Fahm betekent 'begrip' in het Arabisch. In de Qur'ān kunnen we lezen dat *fahm* in verbinding staat met onderbouwde kennis ('ilm) en wijsheid (hikmah): „En wij deden Sulaymān dit begrijpen (*fahm*). En wij schonken hun beiden (*Sulaymān* en *Dāwud*) wijsheid (*hikmah*) en kennis ('ilm).” Qur'ān 21:79

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُودَ الْجِبَالَ
يُسَبِّحُنَّ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ

Hoe werkt Fahm Instituut?

Door middel van het verdiepen, verbreden en het in context plaatsen van kennis streven wij naar begrip. Om tot dit begrip te komen kiezen wij bewust voor een holistische benadering die zich richt op kennis van de Islam, van jezelf en van de ander. Dit noemen wij onze Tawhīd-benadering.

Aan onze Tawhīd-benadering geven wij op drie manieren vorm:

1. Het holistisch samenbrengen van verschillende wetenschapsdisciplines en -methodieken;
2. De lange islamitische traditie van kritische dialoog - met respect voor verschillende meningen (*ikhtilāf*) - in ere houden. Verschillende meningen, perspectieven en interpretaties zien wij als constante factor in de islamitische traditie. Ook hiervoor laten we ons inspireren door de Qur'ān: „O mensheid, Wij hebben jullie geschapen uit man en een vrouw en Wij hebben jullie tot volkeren en stammen gemaakt opdat jullie elkaar leren kennen. Voorwaar, de meest nobele van jullie bij Allah is degene die het meest Godsbewust is." (Q 49:13).

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

- Vanuit dit vers volgt ook onze visie op de mens. Fahm Instituut schenkt naast aandacht voor kennis en inspiratie (de intellectuele dimensie) ook aandacht aan het verinnerlijken van kennis door ervaring (het spirituele) en aan de verbinding van mensen (Fahm-ily building).

Wij willen een plek zijn waar kennis, verinnerlijking en verbinding samengaan. Voorop staat dat de gedeelde kennis meerstemmigheid ondersteunt en niet voorschrijvend, maar inspirerend van aard is. Wij geloven in een inclusieve en holistische benadering. Dit dragen wij bewust uit door onze drie pijlers: 1. **Kennis**: inhoud en inspiratie, 2. **Spiritualiteit**: bezinning, verstillig, ervaring en verinnerlijking en 3. **Fahm-ily**: gemeenschapsvorming en maatschappelijke verbinding. Deze worden hieronder toegelicht.

Wat doet Fahm Instituut?

Wij hebben drie pijlers ontwikkeld om vorm te geven aan onze Tawhīd-benadering;

1. VERDIEPING <i>Begrip van de Islam</i>	2. VERINNERLIJING <i>Begrip van jezelf</i>	3. VERBINDING <i>In begrip verbonden met de ander</i>
<p>De pijler verdieping biedt jaarlijks verdiepende kennis middels diverse cursussen en lezingen, offline en online;</p> <p>Uitleggen waarom en waar diverse standpunten vandaan komen, om een dieper begrip (begrijpen, respecteren en inleven) te verkrijgen en zelf tot geïnformeerde meningsvorming te komen in de hedendaagse context.</p> <p>MOTTO ~Omdat kennis tot begrip leidt...~</p> <p>Aanbod o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Islamitische Filosofie - Genealogie van vrouwen id Islam - Islam & Wetenschap - Seminars 	<p>De pijler verinnerlijking richt zich op spiritualiteit en biedt workshops, bezinningsweekenden en series over spiritualiteit;</p> <p>Rust, verstillig, bezinning, verinnerlijking, oog voor inspiratie en spiritualiteit. Hoe verinnerlijk je bepaalde kennis? Hoe kan ik als moslim groeien in mijn eigen leven? Hoe kan ik mezelf beter leren kennen om vervolgens te kunnen groeien?</p> <p>MOTTO ~Wie zichzelf kent, kent zijn Heer~</p> <p>Aanbod o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mindful Moslim - Bezinningsweekenden - Rumi Reeks 	<p>De pijler verbinding richt zich op Fahm-ily building en biedt maandelijks vrij toegankelijke Fahm-ily meet-ups waarbij verdiepende, inspirerende kennis of culturele activiteiten aangeboden worden; Verbinding als <i>Ummah</i> (vredige gemeenschap) in verscheidenheid. Elkaar als gemeenschap vinden in gemeenschappelijke interesses en open staan voor/ leren van elkaars verschillen, kortom Fahm-ily.</p> <p>MOTTO ~We are Fahm-ily!~</p> <p>Aanbod o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maandelijkse Meet-up - Ramadan Programma - Eid-samenkomst

Hoe doen we dit?

Fahm Instituut biedt zowel offline cursussen, lezingen, bijeenkomsten en retraites aan, als online cursussen en lezingen. Er is een YouTube kanaal - waar we korte filmpjes voor een breed publiek aanbieden – en op de website staan (verdiepende) artikelen. Alle content wordt gedeeld op de diverse sociale media waaronder Facebook, LinkedIn, Instagram en Twitter. De komende jaren willen wij ons verder ontwikkelen door middel van een 4-trapsmethode. Hierdoor willen we online en offline beiden een plek geven en met elkaar verbinden.

- Korte inspirerende video's van 2-10 minuten; (YouTube, Facebook, Website, etc.)
- Verdiepende inspirerende lezingen van 30-60 minuten; offline en online-leeromgeving
- Inhoudelijke cursussen of workshops (5-30 uur); offline en online-leeromgeving
- Studie- en bezinningsweekenden; offline.

Met deze strategie hopen we onze doelgroep en de Fahm-ily members uit te breiden.

DROOM

Onze uiteindelijke droom is dat Fahm Instituut een inspirerend islamitisch studie & retraite centrum wordt. Een onafhankelijke, pluriforme, veilige plek voor studie, reflectie en contemplatie. Een plek waar men zich spiritueel kan opladen. Natuurlijk willen we graag een grote bibliotheek, een gebedsruimte, lokalen en overnachtingsmogelijkheden bieden. Het liefst op een rustige plek in de natuur. We hopen een dergelijk centrum achter te mogen laten als een erfenis voor toekomstige generaties moslims in het Nederlands taalgebied.

Wie staan er achter Fahm Instituut?

Fahm Instituut is een onafhankelijke en transparante organisatie die geen subsidies ontvangt en volledig draait op vrijwilligers en particuliere donaties. Het team van Fahm Instituut bestaat uit het bestuur en algemene vrijwilligers en is divers qua academische en culturele achtergronden ([zie voor de mensen achter Fahm Instituut de teampagina](#)). Fahm Instituut als organisatie 'heeft' of 'staat' niet voor één mening; onderzoek en informatie over verschillende perspectieven zijn wel kenmerkend voor ons. Iedereen die onderstaande kernwoorden onderschrijft is welkom.

We vragen onze onderzoekers, docenten en (gast-)sprekers om onderbouwde visies, waarbij ook ruimte is voor minder populaire of onderbelichten meningen. De belichte informatie van een spreker of schrijver is nadrukkelijk van de betreffende spreker of schrijver en staat niet voor de mening van Fahm Instituut. Onderling kunnen wij het dus ook oneens zijn met elkaar. Wij streven optimale transparantie en **onafhankelijkheid** na in wie we zijn, wat we doen, waar we onze informatie vandaan halen en hoe wij onze activiteiten financieren.

Voor wie?

Iedereen die ons aanbod interessant vindt is welkom. Onze doelgroep bestaat voornamelijk uit professional moslims (25-50 jaar), studenten (18-25 jaar) en overig geïnteresseerden (0-100 jaar). Fahm Instituut wil geen drempel opwerpen; of het nu gaat om iemands achtergrond of overtuiging. Kosten mogen geen drempel vormen voor deelname aan onze activiteiten. Wij reserveren daarom altijd een aantal plekken voor **minder draagkrachtigen**.

KERNWOORDEN

Leuk verhaal, maar als je Fahm Instituut in een paar woorden zou moeten omschrijven? Dan krijg je er 6:

1. **Begrip**; van Islam, van jezelf en van de ander;
2. **Spiritualiteit**; verinnerlijking en bezinning;
3. **Fahm-ily**; verbinding met de brede inclusieve Ummah;
4. **Niet-voorschrijvend**; met respect voor meningsverschil, inspirerend en meerstemmig;
5. **Inclusief**; iedereen is welkom, acceptatie, diversiteit, veilige ruimte;
6. **Onafhankelijk**; in denken, in financiën en in zijn. Transparantie.

Jaarverslag

EINDE